

taalvaardigheidseducatie

basisonderwijs

Dialogo, spelen met denken en spelen met taal in een context van diversiteit

omschrijving van het aanbod

In het project 'Dialogo' wordt het spelen met denken en het spelen met taal gestimuleerd door middel van de methodiek 'Filosoferen met kinderen'. In een kring en onder leiding van een gespreksleider praten kinderen met elkaar over een welbepaald onderwerp bijvoorbeeld Wat is geluk? Wanneer kies ik? of Wat is tijd? Het gesprek is een soort vraag en antwoordspel tussen gespreksleider en kinderen maar vooral tussen de kinderen onderling. Hoewel het filosofisch gesprek kenmerken vertoont van een kringgesprek kent het een ander verloop. Gewoonlijk start het filosofisch gesprek op een anekdotisch (ervarings) niveau om vervolgens aan de hand van de socratische vraagtechniek te eindigen op een meer abstract niveau. Op dit laatste niveau ontwikkelt zich de consensus, het mogelijke antwoord op de vraag waar alle kinderen mee kunnen instemmen. Op die manier onderzoeken kinderen door middel van taal en denken de werkelijkheid en wordt hen in het filosofisch gesprek de mogelijkheid geboden om vanzelfsprekendheden in vraag te stellen.

educatieve activiteiten

Het aanbod omvat drie werkvormen:

Module I

In module I, de introductie van filosoferen met kinderen, worden drie voorbeeldlessen gegeven door een begeleider van Initia vzw. De leerkracht is tijdens de filosofieersessies aanwezig en observeert. De volgende twee sessies worden door de leerkracht gegeven. De begeleider van Initia vzw observeert en geeft feedback. Aan het einde van module I wordt didactisch materiaal met betrekking tot filosoferen met kinderen in de school achtergelaten.

Module II

In module II, de verdieping, gaat de aandacht vooral uit naar het verbeteren van de vraagtechniek en de vragende houding.

Module III

5 observatielessen en feedback (mogelijk afgewisseld met een voorbeeldles).

In module III, de follow up, zal worden stilgestaan bij specifieke problemen van leerkrachten bij de uitvoering van de methodiek. Hierbij wordt gedacht aan het leren inspelen op wat kinderen zeggen, het leren voorkomen van retorische vragen te stellen, leren gericht te zijn op de intenties van de kinderen en andere aspecten van de methodiek.

pedagogische omkadering en educatieve begeleiding

didactisch materiaal

aan het einde van de filosofische activiteit wordt didactisch materiaal achtergelaten voor de leerkrachten. Het door Initia vzw ontwikkelde materiaal bestaat uit:

- Peinzen, 49 filosofische vragen voor kinderen
- Grenzeloos nadenken, Wereldschool
- Poeka, Abimo

educatieve begeleiding

- Initia zorgt voor educatieve begeleiding

tijdstip schooljaar 2010-2011
organisator Initia vzw

Blaesstraat 261

1000 Brussel

Tel. 02/735.25.92

info@initia.be

Fax 02/735.25.92

contactpersoon

Jan Knops

taalvaardigheidseducatie

basisonderwijs en secundair onderwijs

Studio BRONKS

omschrijving van het aanbod

STUDIO BRONKS bestaat uit twee vormen van kunsteducatieve theaterateliers, variërend van 1 tot 8 uur.

Voorstellingsgebonden theaterateliers

Deze ateliers streven via actieve participatie van de leerlingen een grotere betrokkenheid na, een groter inzicht in de theatertaal en een diepere reflectie op de inhoud van de verschillende voorstellingen. Hieronder vallen ook de try-outs van de eigen producties van BRONKS en de nabespreking ervan. Op die manier worden de betrokkenheid en de interactie tussen leerlingen en de kunstenaars gestimuleerd.

Niet voorstellingsgebonden theaterateliers

Dit zijn theaterateliers waarin een BRONKS dramadocent, in overleg met de betrokken leerkracht(en) van de klas, theateraansluiting zoekt bij een (jaar)thema of bijzondere nood van de klas. De leerkrachten beslissen zelf hoeveel tijd eraan besteed mag worden. Sommigen zullen kiezen voor een kort atelier van twee uur, anderen zullen een kleine voorstelling willen maken en opteren voor een groter project van bv. 40 uur. Dan worden verschillende ateliers van 8 uur gecombineerd tot één project.

educatieve activiteiten

Voorstellingsgebonden theaterateliers:

Klassen die reserveren voor een theatervoorstelling bij BRONKS, krijgen bij de meeste voorstellingen een theateratelier aangeboden. In overleg met de school bezoekt een dramadocent enkele dagen voor de voorstelling de school of komt de betreffende klas naar het BRONKSgebouw voor deelname aan een inleidende theaterworkshop. Een theateratelier kan 1 tot 8 uren duren en focust op inhoudelijke, vormgevings- en spelaccenten van een voorstelling. De betrokken leerkrachten kunnen zelf kiezen welke vorm het theateratelier zal aannemen en hoeveel tijd ze willen uittrekken voor een theateratelier. Indien gewenst kunnen er verschillende theaterateliers van 8 uur bij elkaar worden gezet zodat er een langdurend project kan worden gerealiseerd in dezelfde klas of school.

Rekening houdend met de specifieke werkwijze wordt in het secundair onderwijs als volgt tewerk gegaan: in overleg met de leerkrachten van de school, wordt besproken waar en wanneer de BRONKSdocenten hun programma kunnen aanbieden. Vertrekkend vanuit bv. een literaire tekst die in de betreffende klassen dat schooljaar op het programma staat, wordt met de leerlingen van de verschillende (parallel)klassen gewerkt aan een theatrale verwerking van die tekst. Van daaruit wordt verder doorgewerkt op dramaturgie en/of theatergeschiedenis in het algemeen, om zo te belanden bij de verdieping in de voorstelling waar de verschillende groepen klassikaal naar zullen komen kijken. Om verschuivingen met lessenroosters te vermijden, loopt de BRONKS dramadocent gedurende een week mee met de betrokken leerkracht en bezoekt zo gedurende minstens 2 uur de verschillende klassen waar die leraar normaliter zijn lessen moet geven. Verspreid over een week krijgen alle klassen dan hun theaterproject.

Niet-voorstellingsgebonden theaterateliers:

In samenspraak met de betreffende leerkrachten wordt een thema gekozen waarrond in de klas al gewerkt wordt. De dramadocent werkt een voornamelijk theatrale workshop uit rond dat thema. De leerlingen worden geïnitieerd in elementair theaterspel, in het leren begrijpen van de theatertaal, en in het zelf experimenteren met de bouwstenen van 'drama', terwijl ze ook bezig zijn met de inhouden uit het leerplan.

Deze workshops vertrekken niet vanuit een voorstelling maar vanuit de specifieke interesse, behoefte en eventuele vakkennis van de jongeren. De workshop kan volledig ingebed worden in het leerplan van de school en aansluiten bij de leerinhouden van verschillende vakken. Zo kan bv. als volgt gewerkt worden:

- bij kinderverzorg(st)ers: verhalen vertellen, theater spelen met een groep kinderen, ...;
- initiatie decorbouw met leerlingen hout, metaal, mechanica;
- opmaken van een licht- en geluidsplan met leerlingen elektronica en elektriciteit;
- kledij- en kostuumontwerp met leerlingen uit de opleiding 'mode'.

Met deze theaterateliers wenst BRONKS de drempel naar het theaterbezoek te verlagen.

pedagogische omkadering*didactisch materiaal*

- tekstmateriaal, documentatie, didactisch materiaal en spelopdrachten per thema waarvoor in samenspraak met de leerkrachten gekozen wordt;
- opnameapparatuur, eenvoudige geluid- en lichtinstallatie, weergave apparatuur, computer, ...
- affiche en flyers van de voorstelling;
- tekstfragmenten uit de voorstelling;
- boeken, literatuur en andere documentatie rond kunstgeschiedenis en theatergeschiedenis per voorstelling;
- verf, stoffen, papier, inspirerende materialen, ...

educatieve begeleiding

- verschillende dramadocenten verzorgen de educatieve begeleiding

tijdstip	schooljaar 2010-2011	
organisator	BRONKS Jeugdtheater	
	Varkensmarkt 15-17	
	1000 Brussel	
	Tel. 02/219.99.21	Fax 02/219.75.54
	veerlek@bronks.be	
	www.bronks.be	
contactpersoon	Veerle Kerckhoven	

taalvaardigheidseducatie

basisonderwijs en secundair onderwijs

Poëzie-initiatie en begeleiding

omschrijving van het aanbod

Leerlingen en scholieren actief laten kennismaken met poëzie. Dit gebeurt op 2 niveaus: enerzijds de poëzieateliers, en de eventueel daaraan verbonden terugkommomenten, die worden gegeven door docenten van Jeugd en Poëzie, en anderzijds door de persoonlijke begeleiding buiten de schoolomgeving.

Jeugd en Poëzie wil ook de mogelijkheid bieden op specifieke projectaanvragen. Scholen kunnen een samenwerking vragen tot een grootschaliger project, waarbij de ateliers, begeleidingen en vormingen kunnen worden geïntegreerd.

Via onder andere deze kanalen worden jonge talenten ontdekt, begeleid en kansen geboden zoals deelname aan de jaarlijkse Hoofdstedelijke Poëziewedstrijd en een ruimere nationale en internationale context om zo in contact te komen met een groter publiek. Er zijn ook verschillende mogelijkheden tot publicatie van de gedichten van de leerlingen: de verzamelbundel van deze editie van de Hoofdstedelijke Poëziewedstrijd, postkaarten, kalender, eigen bundel, verzamelbundels

educatieve activiteiten

1. Poëzieateliers (2 uur) + eventueel een terugkommoment (1uur extra):

Bij de ateliers is er telkens een inleidend klasgesprek op basis van voorbeelden van jongeren uit vorige ateliers en/of workshops. De selectie van deze didactische voorbeelden gebeurt ondermeer via aanknopingspunten met de kinder- en jongerencultuur zodat de leerlingen zich meer betrokken voelen. Tijdens de inleiding worden, met de participatie van de leerlingen, kneepjes, stijlfiguren, vormen, enz. meegegeven die de leerlingen tijdens de volgende stap kunnen gebruiken bij hun eigen creaties.

Het schrijfproces wordt gedirigeerd door het initiatief van de leerling. De docent fungeert als coach die voorstellen geeft, verbeteringen suggereert, ...

Nadat de leerlingen in hun vrije tijd hun gedicht afwerken of bewerken, kunnen zij tijdens een terugkommoment, hun eigen werk beoordelen en indien nodig, aanpassen, opnieuw onder de begeleiding van de docent.

2. Projectwerking:

- Scholen kunnen een vraag op maat indienen. Jeugd en Poëzie past zich bij elke vraag aan en helpt bij de organisatie. Hierbij wordt de methodiek van de Poëzieateliers gebruikt en geïntegreerd in het project.
- In samenwerking met Kidscam: bij dit 3-daagse project voor 2 klassen slaan poëzie en animatiefilm de handen in elkaar. Jeugd en Poëzie verzorgt de poëzieateliers, met de resultaten wordt door Kidscam, met dezelfde jongeren, een animatiefilmpje gemaakt.
- Drama en poëzie: een combinatie van een toneelvoorstelling en een schrijfatelier.

3. Jongerenbegeleiding:

Op hun vraag kunnen kinderen en jongeren door Jeugd en Poëzie (verder) worden begeleid met hun werk. Deze intensieve en persoonlijke vorm van begeleiding gebeurt meestal via mail en briefwisseling en is gratis. Het is ook mogelijk een afspraak met een docent te maken om de gedichten te bespreken.

4. De jaarlijkse Hoofdstedelijke Poëziewedstrijd: 28ste editie

Jaarlijkse organiseert Jeugd en Poëzie de Hoofdstedelijke Poëziewedstrijd waarbij alle inzendingen uit het Brussels hoofdstedelijk gewest worden gejureerd. Laureaten worden bekroond tijdens de proclamatie in het stadhuis van Brussel. Een selectie van de inzendingen wordt opgenomen in de wedstrijd bundel die eveneens wordt voorgesteld tijdens de proclamatie.

5. Publicaties

Gedichten van jonge talenten die worden ontdekt tijdens ateliers, persoonlijke begeleiding en/of de wedstrijd kunnen worden geselecteerd voor publicatie op postkaarten, de kalender, ... Ook een eigen bundel behoort tot de mogelijkheden.

pedagogische omkadering

didactisch materiaal

- een selectie van poëzie van leeftijdsgenoten in de poëziebundel 2009
- verschillende publicaties uitgegeven door Jeugd en Poëzie.

educatieve begeleiding

- educatieve medewerkers van Jeugd en Poëzie

tijdstip	schooljaar 2010-2011
organisator	Jeugd en Poëzie vzw Bogaerdstraat 23 1785 Merchtem Tel. 052/57.01.70 of 0496/39.34.73 kristien@jeugdenpoezie.be www.jeugdenpoezie.be
contactpersoon	Kristien Van Damme

taalvaardigheidseducatie

secundair onderwijs

TAALENT

omschrijving van het aanbod

Hoofddoel van het T(a)ALENT programma is dat iedere leerling gestimuleerd wordt actief Nederlands te gebruiken. De leerlingen moeten plezier en vertrouwen hebben in het Nederlands. De leerlingen worden geprikkeld om een Nederlandstalige tekst te schrijven en om met bestaande Nederlandstalige teksten op een andere manier om te gaan. Er worden ook andere werken besproken om te komen tot filosofische gesprekken of tot discussies.

educatieve activiteiten

De eerste dag wordt er met twee werkvormen gewerkt: taalwerkvormen en weerspiegeling.

Taalwerkvormen

De taalwerkvorm heeft 3 stappen:

Stap 1 = vertelronde

Praten is makkelijker dan schrijven en zo begint het creatief proces. Enkele gedichten van bijvoorbeeld Tom Lanoye of Paul van Ostajen worden besproken. Zo durven de leerlingen meer en sneller hun gevoel uitdrukken.

Stap 2 = schrijven

Er worden lijsten gemaakt met materiaal dat gebruikt zal worden om te schrijven. De lijsten zijn een opstap naar het schrijven van een tekst. Daarna volgt een associatieoefening. Associatie is zeer belangrijk omdat de leerlingen met plezier aan woorden komen. Omdat deze methodiek niet moeilijk is, stijgt hun zelfvertrouwen. Het vermogen om gemakkelijk op woorden te komen, woorden laten vloeien is belangrijk, zowel bij praten als schrijven.

Stap 3 = herschrijven

Een tekst herschrijven betekent de tekst opnieuw schrijven, maar dan op een andere manier, vb. in een andere stijl of in een andere stemming. Herschrijven betekent dus de zaak van een andere kant bekijken. Omdat dit ook verrassingen oplevert, krijgen de leerlingen er echt plezier in.

Weerspiegeling

Er wordt een weerspiegeling van de tekst gemaakt door verschillende creatieve technieken: sjabloneren, stempelen, lino-snede, limograferen, schilderen, ...

Tijdens het **tweede deel van het project** gaat de begeleider naar de school met de teksten van de leerlingen en hun weerspiegeling ervan. De leerkracht kopieert het hele boek zodat elke leerling een eigen boek heeft om mee naar huis te nemen. Elke tekst met de weerspiegeling ervan wordt op school, met de leerlingen besproken.

pedagogische omkadering

didactisch materiaal

Het Roodebeekcentrum stelt al het didactische materiaal ter beschikking

educatieve begeleiding

Het programma wordt door een educatieve medewerker van het Roodebeekcentrum begeleid.

tijdstip	schooljaar 2010-2011
organisator	Roodebeekcentrum Roodebeeksesteenweg 270 1200 Brussel (Sint-Lambrechts-Woluwe) Tel. 02/770.64.48 Fax 02/763.35.14 pascale.merckaert@vgc.be roodebeekcentrum.vgc.be/tiener/basis/talent.htm
contactpersoon	Pascale Merckaert

Tutoring Brussel (Brutus/Smart)

omschrijving van het aanbod

Tutoring Brussel wil jongeren uit het Brusselse secundair onderwijs een ruggeleuning bieden bij hun leerproces om hun slaagkansen in het secundair onderwijs en doorstroomkansen naar het hoger onderwijs te optimaliseren. Studenten, die daartoe worden opgeleid, bieden individueel of in kleine groepjes (meestal taalzwakke) leerlingen begeleiding op volgende vlakken: taalgericht, vakinhoudelijk, leren leren, enz.

educatieve activiteiten

BRUTUS

Vraaggericht

Volgens de door de secundaire scholen aangevraagde vakken die de behoeften van de leerlingen weerspiegelen, worden tutores ingeschakeld.

Doelgroep tuteurs

Leerlingen uit alle graden SO, voornamelijk 2de en 3de graad.

Doelgroep tutores

Studenten lerarenopleiding VUB (keuzevak 'verbredende opdrachtenstage') en alle studenten vanaf 2de bachelor (er zal onderzocht worden om voor 2011-2012 het programma te verankeren in de lerarenopleiding van de Erasmushogeschool Brussel, partner in de UAB).

Vakaanbod

Alle vakken.

Timing begeleiding

Per semester, wekelijkse begeleidingen van 2 lessen.

Locatie begeleidingen

In de school van de leerlingen.

SMART

Vraag- en aanbodgericht

Het begeleidingsconcept wordt afgestemd tussen de secundaire school en de betrokken opleidingen van de HUB. Dit gebeurt op basis van ervaringen uit het voorgaande jaar en nieuwe uitdagingen en vragen van de secundaire school.

Doelgroep mentees

Leerlingen uit alle graden SO, voornamelijk 2de en 3de graad.

Doelgroep mentoren

Studenten lerarenopleiding (specifieke lerarenopleiding = SLO) en 3de bachelor secundair onderwijs (BaSO) – verankerd in het curriculum + studenten Taal & Letteren (T&L) (als keuzevak in 2de en 3de bachelor).

Vakaanbod

SLO (economische vakken, 3de graad), BaSO (zowel economische als niet-economische vakken, 1ste en 2de graad), T&L (niet-economische vakken, 1ste en 2de graad).

Timing begeleiding

Per semester, SLO (individuele begeleiding – minstens 9 contacturen), BaSO (1 tot 3 leerlingen – minstens 12 contacturen), T&L (individuele begeleiding, minstens 10 contacturen);

Locatie begeleidingen

Op school van de mentee en maximum 1 sessie op campus HUB.

pedagogische omkadering

didactisch materiaal

SMART

- begeleidingsbundel voor mentoren met algemene pedagogische en didactische inzichten en best practices;
- format voor (les)voorbereidingen, voor reflectieverslagen, te maken door de mentor;
- informatieverstrekking voor mentees en voor ouders;
- begeleidingsinformatie voor de leerkrachten om de intervisiemomenten vorm te geven;
- evaluatietraject: didactische evaluatie van mentoren.

BRUTUS

- begeleidingsbundel voor de tutores betreffende de opleiding: 'Het Brutus tutoringproject', 'Communicatievaardigheden in de onderwijspraktijk', 'Vak en taal', 'Leren leren, motiveren en differentiëren'; naslagwerken;
- format voor werkplanning (heen-en-weer schriftje) en voor reflectieverslagen;
- informatieverstrekking voor leerlingen en voor ouders;
- begeleidingsinformatie voor de leerkrachten en de coördinator op school;
- evaluatietraject: evaluatie van tutores.

educatieve begeleiding

SMART

- docenten in de Specifieke Lerarenopleiding;
- lectoren en pedagogen uit de opleiding Bachelor in het Secundair Onderwijs;
- betrokken docent aan de Faculteit Taal en Letteren;
- betrokken leerkrachten in de secundaire scholen;
- projectcoördinatorschap binnen HUB opgenomen door het Centrum voor Studentenbegeleiding en Voorzieningen.

BRUTUS

- docenten in de Interdisciplinaire Lerarenopleiding van de VUB: keuzevak 'Verbredende Opdrachtenstage';
- opleidingverstrekkers van de dienst Studieadvies en van de interdisciplinaire lerarenopleiding van de VUB;
- betrokken leerkrachten in de secundaire scholen;
- projectcoördinator binnen de UAB.

tijdstip

schooljaar 2010-2011

organisator

BRUTUS

Universitaire Associatie Brussel

Antoine Dansaertstraat 70

1000 Brussel

Tel. 02/477.42.40

avsljck@vub.ac.be

www.vub.ac.be/infoover/associatie/brutus.html

contactpersoon

Ann Van Slijcke

SMART

HUB-EHSAL

Stormstraat 2

1000 Brussel

Tel. 02/210.13.25

griet.blieck@hubrussel.be

contactpersoon

Griet Blieck